

॥ ७ ॥ ८ ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ दंडनीतिः स्वामिना प्रयुक्तेति संबंधः धर्मेभ्यः धर्मार्थं नियच्छति निर्बंधं करोति दंडनीतिरेव ॥ १४ ॥ १५ ॥ राजा धर्मं अधर्मं वा प्रवर्तयन् कृतत्रेतादियुगस्य कालस्य कारणं एवं च सर्वस्मिन्नपि काले धर्मादितरतम्याद्युगचतुष्टयमस्तीति भावः ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ जगतः दोषेण सच राजा स्पृश्यते ॥ २० ॥ २१ ॥ फलं न लब्धवान् प्राप्नवान् असीति

अंगावेक्षस्व धर्मं त्वं यथा सृष्टः स्वयं भुवा ॥ बाहुभ्यां क्षत्रियाः सृष्टा बाहुवीर्योपजीविनः ॥ ७ ॥ कूराय कर्मणे नित्यं प्रजानां परिपालने ॥ शृणु चात्रोपमामेकां यावद्वेभ्यः श्रुता मया ॥ ८ ॥ मुचुकुंदस्य राजर्षे रदत्पृथिवीमिमां ॥ पुरा वै श्रवणः प्रीतो न चासौ तद्गृहीतवान् ॥ ९ ॥ बाहुवीर्यार्जितं राज्यमश्रीयामि तिकामये ॥ ततो वै श्रवणः प्रीतो विस्मितः समपद्यत ॥ १० ॥ मुचुकुंदस्ततो राजा सोन्वशा सदसुंधरां ॥ बाहुवीर्यार्जितां सम्यक् क्षत्रधर्ममनुव्रतः ॥ ११ ॥ यं हि धर्मं चरंतीह प्रजाराज्ञा सुरक्षिताः ॥ चतुर्थं तस्य धर्मस्य राजा विंदेत भारत ॥ १२ ॥ राजा चरति चेद्धर्मं देवत्वायैव कल्पते ॥ स चेद्धर्मं चरति न रकायैव गच्छति ॥ १३ ॥ दंडनीतिश्च धर्मेभ्यश्चातुर्वर्ण्यं नियच्छति ॥ प्रयुक्ता स्वामिना सम्यग् धर्मेभ्यश्च यच्छति ॥ १४ ॥ दंडनीत्यां यदाराजा सम्यक् कालं न वर्तते ॥ तदा कृतयुगं नाम कालः श्रेष्ठः प्रवर्तते ॥ १५ ॥ कालो वा कारणं राज्ञो राजा वा कालकारणं ॥ इति ते संशयो मा भूद्राजा कालस्य कारणं ॥ १६ ॥ राजा कृतयुगस्य त्रेतायाद्वा परस्य च ॥ युगस्य च चतुर्थस्य राजा भवति कारणं ॥ १७ ॥ कृतस्य करणाद्राजा स्वर्गं मत्स्यंतमश्नुते ॥ त्रेतायाः करणाद्राजा स्वर्गं नात्यंतमश्नुते ॥ १८ ॥ प्रवर्तनाद्वा परस्य यथा भागमुपाश्नुते ॥ कलेः प्रवर्तनाद्राजा पापं मत्स्यंतमश्नुते ॥ १९ ॥ ततो वसति दुष्कर्मानरकेशाश्वतीः समाः ॥ राजदोषेण हि जगत्स्पृश्यते जगतः सच ॥ २० ॥ राजधर्मानवेक्षस्व पितृपैतामहोचितान् ॥ नैतद्राजर्षिं वृत्तं हियत्र त्वं स्थातुमिच्छसि ॥ २१ ॥ न हि वै क्लृप्त्य संसृष्ट आनृशं स्य व्यवस्थितः ॥ प्रजापालनं संभूतं फलं किंच न लब्धवान् ॥ २२ ॥ न त्वेतामाशिषं पांडुर्न चाहं न पितामहः ॥ प्रयुक्तवंतः पूर्वते यया चरसि मेधया ॥ २३ ॥ यज्ञोदानंतपःशौर्यं प्रज्ञासंतानमेव च ॥ माहात्म्यं बलमोजश्च नित्यमाशंसितं मया ॥ २४ ॥ नित्यं स्वाहा स्वधानित्यं दद्युर्मानुषदेवताः ॥ दीर्घमायुर्धनं पुत्रान् सम्यगाराधिताः शुभाः ॥ २५ ॥ पुत्रेष्वशासते नित्यं पितरो देवतानि च ॥ दानमध्ययनं यज्ञः प्रजानां परिपालनं ॥ २६ ॥ एतद्धर्ममधर्मं वा जन्मनैवाभ्यजायथाः ॥ ते तु वैद्याः कुले जाता अवृत्या तात पीडिताः ॥ २७ ॥

शेषः ॥ २२ ॥ २३ ॥ २४ ॥ नित्यमिति मानुषाश्च देवताश्च सम्यगाराधिताः सत्यः इह लोके आयुरादीनि परलोकसाधनानि स्वधादीनि सत्कर्माणि च दद्युः ॥ २५ ॥ २६ ॥ एतत्तद्वाक्यं धर्मधर्मयुक्तं अधर्मवाजन्मनैव स्वभावतएव अभ्यजायथाः अभिजानीषे हे कृष्ण तेनुपांढवास्तु वैद्याः विद्यावंतः ॥ २७ ॥